Katero sodišče je pristojno

Nemčija

Mednarodna pristojnost nemških sodišč se določi na podlagi ustreznih pravnih aktov Evropske unije ali na podlagi avtonomnega mednarodnega prava na področju civilnega postopka, ki vključuje tudi mednarodne konvencije. Ti odgovori se nanašajo le na zadeve v nacionalni pristojnosti.

1 Ali se moram obrniti na redno civilno sodišče ali na specializirano sodišče (na primer delovno sodišče)?

V Nemčiji obstajata dva različna sistema sodišč za civilne spore, in sicer civilna sodišča (*Zivilgerichte*) in delovna sodišča (*Arbeitsgerichte*).

Delovna sodišča so pristojna za vse civilne spore med delavci in delodajalci ter spore med socialnimi partnerji. Druge odgovornosti delovnih sodišč izhajajo iz členov 2 in 2a zakona o delovnih sodiščih (*Arbeitsgerichtsgesetz*, ArbGG). Na podlagi drugega stavka člena 5(1) zakona o delovnih sodiščih so pristojna tudi za spore med osebami, ki so v primerljivem položaju kot delavci, in njihovimi strankami. Za vse druge civilne spore so pristojna civilna sodišča, ki imajo splošno pristojnost.

2 Kako lahko izvem, na katero sodišče naj se obrnem, kadar so pristojna redna civilna sodišča (tj. sodišča, ki so pristojna za take zadeve)?

2.1 Ali obstaja razlika med nižjimi in višjimi rednimi civilnimi sodišči (npr. okrožna sodišča kot nižja sodišča in regionalna sodišča kot višja sodišča) in če je tako, katero sodišče je pristojno za mojo zadevo?

Civilna sodišča prve stopnje so okrajna sodišča (*Amtsgerichte*) in deželna sodišča (*Landgerichte*).

1. Okrajna sodišča so načeloma pristojna za civilne spore, če vrednost spornega predmeta ne presega 5 000 EUR in če deželno sodišče nima izključne pristojnosti (točka 1 člena 23 zakona o sodiščih (*Gerichtsverfassungsgesetz*, GVG)).

Okrajna sodišča imajo tudi izključno pristojnost v naslednjih zadevah, ne glede na vrednost spornega predmeta (člena 23 in 23a zakona o sodiščih).

Okrajna sodišča so pristojna za spore v zvezi z zahtevki iz najemnega razmerja za stanovanjske prostore ali v zvezi z obstojem takega razmerja (točka 2(a) člena 23 navedenega zakona).

Poleg tega so okrajna sodišča izključno pristojna za družinske zadeve in na splošno za nepravdne zadeve (točki 1 in 2 prvega stavka člena 23a(1)).

Okrajna sodišča imajo izključno pristojnost tudi v drugih zadevah iz točke 2 od (b) do (d) in (g) člena 23 zakona o sodiščih.

2. Deželna sodišča so na prvi stopnji pristojna za vse civilne spore, ki niso dodeljeni okrajnim sodiščem. To so predvsem zadeve, v katerih vrednost spornega predmeta presega 5 000 EUR.

Deželna sodišča imajo izključno pristojnost zlasti na podlagi člena 71(2) navedenega zakona, ne glede na vrednost spornega predmeta:

– v zvezi z zahtevki zoper davčne organe na podlagi zakonodaje o javnih uslužbencih,

– v zvezi z zahtevki na podlagi lažnih ali zavajajočih javnih razkritij glede kapitalskih trgov ali nerazkritij, v zvezi z uporabo lažnih ali zavajajočih javnih razkritij glede kapitalskih trgov ali v zvezi z neobveščanjem javnosti, da so taka javna razkritja glede kapitalskih trgov lažna ali zavajajoča,

– v zvezi s spori, ki se nanašajo na kupčevo pravico do naročila in pogodbenikov posledični zahtevek za prilagoditev nadomestila za gradbene pogodbe v smislu člena 650a civilnega zakonika (*Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB),

– in v zvezi z zahtevki, ki se nanašajo na odgovornost javnih uslužbencev.

Deželna sodišča imajo lahko oddelke za gospodarske zadeve (člen 93 zakona o sodiščih). Ti so med drugim pristojni za civilnopravne zahtevke zoper podjetja ter spore na podlagi prava, ki ureja čeke in menice. Člen 95 zakona o sodiščih vsebuje izčrpen seznam pristojnosti oddelkov za gospodarske zadeve. Tožnik mora v začetni vlogi zaprositi, naj se zadeva obravnava pred oddelkom za gospodarske zadeve (člen 96(1) navedenega zakona).

2.2 Krajevna pristojnost (je sodišče v mestu A ali mestu B pristojno za mojo zadevo?)

2.2.1 Splošno pravilo krajevne pristojnosti

V Nemčiji splošno pravilo o pristojnosti iz zakonika o civilnem postopku (*Zivilprozessordnung*, ZPO, členi 12 do 18) določa, da se krajevna pristojnost določi glede na kraj, v katerem toženec živi. Če oseba nima stalnega prebivališča, se pristojnost določi glede na kraj prebivališča v Nemčiji, in če tak kraj ni znan, glede na njen zadnji kraj stalnega prebivališča (člen 16 zakonika o civilnem postopku). V primeru pravne osebe se krajevna pristojnost določi glede na njen sedež (člen 17 zakonika o civilnem postopku).

2.2.2 Izjeme od splošnega pravila

2.2.2.1 Kdaj lahko izbiram med sodiščem v kraju stalnega prebivališča toženca (sodišče, ki ga določa splošno pravilo) in drugimi sodišči?

Tožnik lahko pri nekaterih vrstah zahtevkov izbere posebno pristojnost, vendar ne izključne pristojnosti, ki se razlikuje od tiste glede na prebivališče toženca. Primeri:

* Spori, ki izhajajo iz pogodbenega razmerja, in spori glede obstoja pogodbe se lahko začnejo tudi pred sodiščem kraja, kjer je treba izpolniti sporno obveznost (posebna pristojnost glede na kraj izpolnitve, člen 29(1) zakonika o civilnem postopku). Dogovor o kraju izpolnitve je za namene postopka upošteven le, če pogodbeni stranki spadata v skupino oseb, ki so na podlagi člena 38(1) zakonika o civilnem postopku pooblaščene za sklepanje dogovorov o izbiri sodne pristojnosti (glej točko 2.2.2.3).

Izraz „pogodbeno razmerje“ vključuje vse pogodbe, za katere velja obligacijsko pravo, ne glede na vrsto obveznosti. Če so pristojna delovna sodišča, se določba smiselno uporablja.

* Za zahtevke, ki izhajajo iz civilne odgovornosti za nedopustno ravnanje, je pristojno tudi sodišče, na območju katerega se je dejanje zgodilo (člen 32 zakonika o civilnem postopku).

* V skladu s členom 20 zakona o cestnem prometu (*Straßenverkehrsgesetz*, StVG) je za zahtevke na podlagi navedenega zakona pristojno tudi sodišče, v okrožju katerega se je škodni dogodek (prometna nesreča) zgodil.

* Žrtev kaznivega dejanja lahko med kazenskim postopkom vloži predlog za uveljavljanje premoženjskopravnega zahtevka zaradi kaznivega dejanja pri sodišču, kjer je vložena obtožnica (pridružitev kazenskemu postopku na podlagi členov 403 in 404 zakonika o kazenskem postopku (*Strafprozessordnung*, StPO)).

* Krajevno pristojnost v postopku razveze zakonske zveze ureja člen 122 zakona o postopkih v družinskih zadevah in nepravdnih postopkih (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, FamFG). V skladu s tem ima krajevno pristojnost le družinsko sodišče (*Familiengericht*, ki je oddelek okrajnega sodišča) v okrožju, kjer imajo eden od zakoncev in vsi mladoletni otroci zakoncev običajno prebivališče (torej kjer je dejansko središče njihovih življenjskih interesov). Če ob začetku postopka (tj. ob vročitvi listin, s katerimi se začne postopek) tako običajno

prebivališče vseh mladoletnih otrok zakoncev ne obstaja, ima izključno pristojnost družinsko sodišče v okrožju, kjer imajo običajno prebivališče eden od zakoncev in nekateri mladoletni otroci zakoncev, če nobeden od otrok zakoncev nima običajnega prebivališča pri drugem zakoncu.
Če tudi na podlagi tega ni mogoče določiti pristojnosti, ima izključno pristojnost družinsko sodišče v okrožju, kjer sta imela zakonca nazadnje skupno običajno prebivališče, če eden od zakoncev tam še vedno običajno prebiva v trenutku začetka postopka (glej zgoraj). Če tudi tega merila ni mogoče uporabiti, je izhodišče kraj običajnega prebivališča nasprotne stranke, razen če v Nemčiji ni takega kraja prebivališča. V takem primeru je izhodišče običajno prebivališče vložnika.
Če tudi na podlagi tega ni mogoče določiti pristojnosti, je izključno pristojno okrajno sodišče v Berlinu - Schönebergu.
* Krajevno pristojnost za preživninske zadeve ureja člen 232 zakona o postopkih v družinskih zadevah in nepravdnih postopkih. Sodišče, pri katerem je bila na prvi stopnji vložena vloga v zvezi z zakonsko zvezo, je izključno pristojno glede preživljanja zakoncev in otrok, če postopki v zvezi s tem še niso zaključeni. Če je postopek na podlagi vloge v zvezi z zakonsko zvezo že zaključen, je za preživninske zadeve v zvezi z mladoletnim otrokom ali otrokom v enakovrednem položaju izključno pristojno sodišče, v okrožju katerega imata običajno prebivališče otrok ali starš, ki je pooblaščen za opravljanje dejanj v imenu mladoletnega otroka. To merilo pa se ne uporablja v primeru, ko ima otrok ali starš običajno prebivališče v tujini.
Glede vseh ostalih preživninskih zadev (preživljanje zakoncev ali otrok, za katere se ne uporabljajo zgornje določbe, ter preživljanje vnukov, staršev ali mater samohranilk) se uporabljajo splošne določbe, tj. prednost ima običajno prebivališče nasprotne stranke. V nekaterih posebnih primerih je mogoče pristojnost izbrati tudi na podlagi drugega stavka člena 232(3) zakona o postopkih v družinskih zadevah in nepravdnih postopkih.
* V postopkih v zvezi z vzgojo in varstvom otrok ali pravico do stikov se na podlagi člena 152 navedenega zakona uporabljajo enaka pravila, tj. če poteka postopek v zvezi z razvezo zakonske zveze, sodišče, pri katerem poteka, ohrani pristojnost. Če postopek v zvezi z zakonsko zvezo ne poteka, je navezna okoliščina običajno prebivališče otroka. Referenčni datum za določitev pristojnosti je datum, ko je zadeva predložena sodišču.

2.2.2.2 Kdaj moram izbrati drugo sodišče namesto sodišča v kraju stalnega prebivališča toženca (sodišče, ki ga določa splošno pravilo)?

Če je sodna pristojnost v zakonu izrecno določena kot izključna, ima prednost pred vsemi drugimi pristojnostmi, kar pomeni, da se lahko postopek (dopustno) začne le pri izključno pristojnem sodišču. Izključna pristojnost izhaja predvsem iz zakonika o civilnem postopku, pa tudi iz posebnih položajev (na primer člen 122 zakona o postopkih v družinskih zadevah in nepravdnih postopkih).
Če se postopek nanaša na zemljišče ali pravico, ki je enakovredna zemljišču (npr. dedno stavbno pravico), je v nekaterih primerih izključno pristojno sodišče, v okrožju katerega je nepremičnina; to velja za postopke v zvezi z lastništvom ali obremenitvami nepremičnega premoženja, spore o oprostitvi takih bremen, posestne tožbe, mejne spore in delitvene tožbe (člen 24 zakonika o civilnem postopku).
Za spore, ki izhajajo iz najema ali zakupa prostorov, ali spore o obstoju takšnega razmerja je izključno pristojno sodišče, v okrožju katerega so najeti ali zakupljeni prostori (člen 29a(1) zakonika o civilnem postopku). Vendar se ta določba ne uporablja za najem stanovanjskih prostorov za začasno uporabo (počitniška stanovanja, hotelske sobe itd.), opremljenih prostorov za posamezne najemnike ali hiš in prostorov za uradne naloge (člen 29a(2)).
V primeru postopka zoper lastnika obrata v Nemčiji, v katerem se zahteva odškodnina za škodo, povzročeno zaradi vpliva na okolje, je izključno pristojno sodišče, iz okrožja katerega izvirajo vplivi obrata na okolje (člen 32a).
V primeru odškodninskega postopka zaradi lažnih ali zavajajočih javnih razkritij glede kapitalskih trgov oziroma ker taka razkritja niso bila javno predstavljena ali za izpolnitev pogodbe na podlagi ponudbe v skladu z zakonom o nakupu in prevzemu vrednostnih papirjev (*Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz*) je izključno pristojno sodišče, na območju pristojnosti katerega je sedež zadevnega izdajatelja, zadevnega ponudnika drugih kapitalskih naložb ali ciljne družbe, če je tak sedež v Nemčiji in se zahtevek nanaša, vsaj med drugim, na izdajatelja, ponudnika ali ciljno družbo (člen 32b).
V postopku za izterjavo dolga (na podlagi postopka za izdajo plačilnega naloga (*Mahnverfahren*)) je izključno pristojno okrajno sodišče, ki je splošno pristojno za vložnika, drugače rečeno, sodišče v kraju, kjer ima vložnik prebivališče ali sedež, če je vložnik pravna oseba (prvi stavek člena 689(2) zakonika o civilnem postopku). Če za vložnika ni splošno pristojno sodišče v Nemčiji, je izključno pristojno okrajno sodišče Wedding v Berlinu. To pravilo se uporablja tudi, če v drugih zakonodajnih aktih ni določena nobena druga izključna pristojnost sodišča.
V postopku izvršbe je izključno pristojno okrajno sodišče, v okrožju katerega mora biti ali je bila izvršba opravljena (člen 764(2) in člen 802 zakonika o civilnem postopku). V primeru izvršbe terjatev in drugih premoženjskih pravic je pristojno okrajno sodišče v kraju prebivališča dolžnika (člen 828(2)). V primeru prisilne prodaje na dražbi ali prisilnega upravljanja zemljišča je za izvršbo izključno krajevno pristojno okrajno sodišče, v okrožju katerega je zemljišče (člen 1(1) in člen 146 zakona o prisilnih dražbah in prisilnem upravljanju (*Gesetz über die Zwangsversteigerung und die Zwangsverwaltung* (ZVG)) ter člena 802 in 869 zakonika o civilnem postopku).
Če tretja oseba zatrjuje pravni naslov, ki preprečuje razpolaganje s predmetom izvršbe, je izključno pristojno sodišče, v okrožju katerega naj bi se izvedla izvršba (člen 771 zakonika o civilnem postopku).
V primeru neupravičenih dejanj je za izvršitev, dopustitev ter prenehanje in opustitev dejanj (členi 894, 895, 888 in 890 zakonika o civilnem postopku) pristojno obravnavno sodišče prve stopnje (*Prozessgericht des ersten Rechtszugs*). To je pristojno tudi za dejanja, s katerimi se uveljavlja ugovor zoper zahtevek, ugotovljen s sodbo (člen 767 zakonika o civilnem postopku).

2.2.2.3 Ali lahko stranki izbereta sodišče, ki običajno ne bi bilo pristojno?

(a) Dogovori
Zakonik o civilnem postopku omogoča sklenitev dogovora o izbiri sodne pristojnosti. V skladu s členom 38(1) zakonika lahko sodišče prve stopnje, ki samo po sebi ni pristojno, postane pristojno na podlagi izrecnega ali tihega dogovora med strankami, če so te podjetja, pravne osebe javnega prava ali posebni skladi javnega prava. Pristojnost se lahko podeli tudi določenemu sodišču prve stopnje, če vsaj ena od pogodbenih strank ne spada v splošno pristojnost nobenega sodišča v Nemčiji (člen 38(2) zakonika o civilnem postopku). V slednjem primeru je treba dogovor skleniti pisno ali ga pisno potrditi, če je dogovor usten. Če je za eno od strank splošno pristojno sodišče v Nemčiji, mora biti v določbi o izbiri pristojnega sodišča v Nemčiji navedeno tako splošno pristojno sodišče ali sodišče posebne pristojnosti, ki je tudi pristojno v zadevi.
Na podlagi člena 38(3) zakonika o civilnem postopku je dogovor o izbiri sodne pristojnosti dopusten le, če je bil sklenjen izrecno in pisno po nastanku spora ali če je bil sklenjen za primer, da bi toženec po sklenitvi pogodbe svoj naslov oziroma ali prebivališče prenesel v tujino ali če njegov naslov ali običajno prebivališče ob začetku postopka ne bi bil znan.
Dogovor o izbiri sodne pristojnosti se mora vedno nanašati na določeno pravno razmerje in pravne spore, ki iz njega izhajajo, saj v nasprotnem primeru ni veljaven (člen 40(1) zakonika o civilnem postopku). Dogovor o izbiri sodne pristojnosti prav tako ni dopusten, če se nanaša na nepremoženjske terjatve, za katere je ne glede na vrednost spornega predmeta pristojno okrajno sodišče. Dogovor o izbiri sodne pristojnosti ni mogoč, če je na podlagi zakona določena izključna pristojnost (člen 40(2)).
Veljaven dogovor o izbiri sodne pristojnosti je za sodišča zavezujoč; vprašanje, ali sta se stranki dogovorili o izključni pristojnosti, pa je odvisno od ubeseditve dogovora.
(b) Nevložitev ugovora nepristojnosti
Pristojnost se lahko sodišču prve stopnje dodeli tudi, če toženec poda ustne navedbe o glavni stvari ter se pri tem ne sklicuje na nepristojnost (člen 39 zakonika o civilnem postopku). V postopkih pred okrajnimi sodišči ta pravna posledica nastopi le, če je sodišče opozorilo na to vprašanje (člen 504).

Vendar pristojnosti ni mogoče dodeliti na podlagi nevložitve ugovora nepristojnosti v postopku o glavni stvari, če bi bil dogovor o izbiri sodne pristojnosti nedopusten (glej zgoraj, nepremoženjski spori in izključna pristojnost).

3 Kako lahko izvem, na katero sodišče naj se obrnem, kadar so pristojna specializirana sodišča?

Posebnosti izhajajo iz posebne pristojnosti delovnega sodišča, in to ne samo glede stvarne pristojnosti na podlagi členov 2 in 3 zakona o delovnih sodiščih (*Arbeitsgerichtsgesetz*, ArbGG).

Posebnosti je treba upoštevati tudi glede krajevne pristojnosti. Pri postopkih, ki se končajo s sodbo v smislu člena 2 zakona o delovnih sodiščih, se je treba najprej ravnati po splošnih pravilih zakonika o civilnem postopku iz členov 12 do 40 (člen 46(1) zakonika). Vendar pa je na podlagi člena 48(1a) zakona o delovnih sodiščih določeno posebno področje pristojnosti (glej točko 2.2.2.1) glede na kraj dela, tako da se lahko tožba vloži tudi pri takem sodišču. Za dogovore o izbiri sodne pristojnosti se uporabljajo splošna pravila, kot so navedena pri odgovoru na vprašanje 2. Vendar je treba poudariti, da lahko socialni partnerji na podlagi člena 48(2) zakona pri nekaterih sporih določijo pristojnost sodišča, ki samo po sebi ni krajevno pristojno, in pri tem ne upoštevajo člena 38(2) in (3) zakonika.

Glede postopkov, ki se končajo s sklepom v smislu člena 2a zakona o delovnih sodiščih, je v členu 82(1) zakona določena izključna pristojnost glede na kraj delovanja ali sedež podjetja.

Zadnja posodobitev: 31/07/2023

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.